

ШИФОКОР ОДОБ-АХЛОҚИ: АНЪАНА ВА ЗАМОНАВИЙЛИК

Шодмонова Малика Махсуд кизи

*Гулустон Давлат Университети Тиббиёт факултети Даволаш
иши 2-боскич талабаси.*

MAQOLA MALUMOTI

MAQOLA TARIXI:

Received: 23.12.2025

Revised: 24.12.2025

Accepted: 25.12.2025

KALIT SO'ZLAR:

*тиббий этика,
деонтология, Ибн Сино,
маънавият, касбий
масъулият, бемор билан
мулоқот, замонавий
тиббиёт, инсон қадри*

ANNOTATSIYA:

*Ушбу мақолада тиббиёт
ходимларининг одоб-ахлоқи,
деонтология масалалари тарихий
анъаналар ва замонавий тиббиёт
талаблари асосида таҳлил қилинади.
Гиппократ қасамёдидан тортиб, Абу Али
ибн Синонинг тиббий этикага оид
қарашлари ва бугунги кун шифокорининг
маънавий қиёфаси, бемор билан мулоқот
маданияти. ёритилган. Шунингдек,
рақамли тиббиёт даврида шифокор ва
бемор ўртасидаги ишончни
мустаҳкамлаш масалаларига эътибор
қаратилган.*

Кириш

Инсоният тарихида шифокорлик касби энг шарафли ва шу билан бирга энг масъулиятли соҳа ҳисобланган. Тиббиёт фақатгина илм ва технология эмас, балки юксак инсонийлик ва одоб-ахлоқ мезонларига асосланган санъатдир. Бугунги тезкор ўзгаришлар ва технологиялар ривожланган даврда шифокорнинг одоб-ахлоқи масаласи янада муҳим аҳамият касб этмоқда. Зеро, дори-дармон жисмоний дардни даволаса, шифокорнинг ширин сўзи ва одоби беморнинг руҳиятини поклайди ва соғайишга бўлган ишончини оширади.

Асосий қисм

Тарихий илдизлар: Шарқ ва Ғарб анъаналари

Шифокор одоб-ахлоқининг асоси қадимги даврлардан шаклланган. Ғарб тиббиётида "Гиппократ қасами" шифокорлик этикасининг пойдевори ҳисобланса, Шарқда бу соҳа аллома Абу Али ибн Синонинг қарашлари билан бойитилган. Ибн Сино ўз асарларида таъкидлаганидек: "Шифокорда лочиннинг кўзи, қизнинг қўллари, илоннинг донолиги ва арслоннинг юраги бўлиши керак".

Шарқ анъанасида шифокор нафақат танани даволовчи, балки "Ҳаким" (доно, билимдон) сифатида улуғланган. У нафақат тиббий билимга, балки юксак маънавиятга эга бўлиши шарт эди. Беморнинг сирини сақлаш, унга нисбатан меҳрибон бўлиш ва тамагирликдан йироқ бўлиш қадимий қадриятларимизнинг ажралмас қисмидир.

Замонавий тиббиётда этика ва деонтология

Бугунги кунда тиббий деонтология шифокорнинг ўз касбига, беморга ва ҳамкасбларига бўлган муносабатини белгиловчи фан сифатида ривожланди. Замонавий шифокордан қуйидаги одоб-ахлоқ мезонлари талаб этилади: Мулоқот маданияти: Беморга касаллик ҳақида тўғри ва вазминлик билан маълумот бериш. Технология ривожланган сари, шифокор ва бемор ўртасидаги "жонли суҳбат" камайиб бораётганлиги асосий муаммолардан биридир.

Тенглик принципи: Беморнинг ижтимоий келиб чиқиши, дини ёки миллатидан қатъи назар, унга бир хилда юқори малакали ёрдам кўрсатиш. Касбий сир: Бемор ҳақидаги маълумотларнинг махфийлигини таъминлаш, айниқса, ҳозирги рақамли базалар даврида бу жуда муҳим.

Рақамли тиббиёт ва инсонийлик мувозанати

Ҳозирги кунда сунъий интеллект ва юқори технологик диагностика воситалари тиббиётга кириб келмоқда. Бироқ, ҳеч қандай робот ёки компьютер шифокорнинг меҳр ва ҳамдардлик (эмпатия) туйғусини ўрнини боса олмайди. Замонавий шифокор технологиядан усталик билан фойдаланиши, лекин беморни шунчаки "объект" сифатида эмас, балки ҳис-туйғуга эга бўлган "шахс" сифатида кўриши лозим.

Хулоса

Хулоса қилиб айтганда, шифокор одоб-ахлоқи бу асрлар давомида сайқалланган қадриятлар ва замонавий билимларнинг синтезидир. Шифокорлик маънавияти юксак бўлган жамиятда тиббиётга бўлган ишонч ортади, бу эса ўз навбатида халқнинг саломатлигини мустаҳкамлашга хизмат қилади. Шифокор нафақат ўз билимларини, балки ўз ахлоқини ҳам доимий равишда такомиллаштириб бориши керак. Зеро, ҳақиқий шифокорлик касби бу фидойилик ва инсонпарварликнинг олий намунасидир.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Абу Али ибн Сино. "Тиб қонунлари".
2. Ш.М. Мирзиёев. "Янги Ўзбекистон стратегияси"
3. Тиббий этика ва деонтология бўйича ўқув қўлланмалар.
4. Халқаро соғлиқни сақлаш ташкилоти (ВОЗ) нинг ахлоқий тамойиллари.